TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Thủ tướng Đức đến vùng Vịnh: Duyên khởi và sự phụ thuộc lẫn nhau giữa các quốc gia

ISSN: 2734-9195 16:46 05/02/2026

Trong tinh thần từ bi và trí tuệ, Phật học gợi mở một cách tiếp cận khác: xây dựng quan hệ quốc tế không chỉ dựa trên lợi ích ngắn hạn, mà trên trách nhiệm liên đới đối với con người, môi trường và tương lai chung của nhân loại.

Trong bối cảnh trật tự thế giới biến động sâu sắc bởi cạnh tranh chiến lược giữa các quốc gia, chuyến công du vùng Vịnh của Thủ tướng Đức phản ánh những toan tính chiến lược về năng lượng và an ninh, đặt ra những câu hỏi lớn về sự phụ thuộc, bất định và trách nhiệm của các quốc gia trong một thế giới liên đới và phụ thuộc lẫn nhau.

Những chuyển động qua các chuyến thăm là lát cắt gợi mở để suy ngẫm về vô thường, duyên khởi và cách con người cũng như các quốc gia ứng xử trước những chuyển động khó lường của thời đại.

Khi vô thường trở thành hiện thực chính trị

Thủ tướng Đức Friedrich Merz bắt đầu chuyến thăm các nước Vùng Vịnh từ ngày 4/2 (Nguồn: EPA)

Theo góc nhìn Phật giáo, mọi hiện tượng do duyên hợp đều không bền chắc. Điều từng được coi là ổn định trong chính trị - kinh tế toàn cầu, như chuỗi cung ứng năng lượng hay các liên minh chiến lược, nay liên tục bị đảo lộn bởi xung đột, trừng phạt, cạnh tranh quyền lực và biến động địa chính trị.

Việc Đức từng phụ thuộc sâu vào năng lượng Nga, rồi nhanh chóng chuyển sang LNG từ Mỹ, nay tiếp tục tìm kiếm các đối tác mới tại vùng Vịnh, cho thấy một thực tế: không có "bến đỗ an toàn" vĩnh viễn trong quan hệ quốc tế. Những gì hôm nay là giải pháp, ngày mai có thể trở thành rủi ro.

Dưới ánh sáng Phật học, chính trị cũng không nằm ngoài quy luật vô thường. Khi nhận diện được điều đó, câu hỏi đặt ra không chỉ là "lệ thuộc vào ai", mà sâu xa hơn là "lệ thuộc vì tâm gì?" - tâm sợ hãi, tâm tham cầu an ninh, hay tâm trí tuệ thấy rõ giới hạn của quyền lực?

Duyên khởi và sự phụ thuộc lẫn nhau giữa các quốc gia

Giáo lý duyên khởi cho thấy không một thực thể nào tồn tại độc lập. Một quốc gia, dù hùng mạnh đến đâu, cũng bị ràng buộc trong mạng lưới quan hệ kinh tế, năng lượng, công nghệ và chính trị toàn cầu.

(Ảnh: Internet)

Chuyến công du vùng Vịnh của Thủ tướng Đức là minh chứng rõ ràng cho tính tương tức đó. Nhu cầu năng lượng của châu Âu gắn liền với tài nguyên của Trung Đông; sự ổn định của một khu vực ảnh hưởng trực tiếp đến an ninh của khu vực khác. Không có "tự chủ tuyệt đối", chỉ có tự chủ tương đối trong tương quan duyên khởi.

Tuy nhiên, Phật học cũng nhắc nhở, nếu chỉ nhìn duyên khởi dưới lăng kính lợi ích, mà thiếu chính kiến và chính niệm, thì mối quan hệ tương tức dễ trượt thành sự khai thác lẫn nhau, thay vì nâng đỡ nhau cùng tồn tại.

Quyền lực, an ninh và tâm sợ hãi tập thể

Trong Kinh điển, đức Phật nhiều lần chỉ ra rằng sợ hãi sinh khởi từ chấp thủ. Ở cấp độ quốc gia, chấp thủ ấy biểu hiện thành nỗi lo mất ảnh hưởng, mất nguồn cung, mất vị thế trong trật tự thế giới mới và mất vai trò lãnh đạo của giới cầm quyền.

Cái gọi là "chính trị cường quốc" thực chất thường vận hành trên nền tảng của tâm bất an tập thể. Các quốc gia càng tìm cách kiểm soát, càng gia tăng phụ thuộc vào những cấu trúc quyền lực mới. Việc đa dạng hóa đối tác năng lượng, nếu không đi kèm một tầm nhìn dài hạn về chuyển đổi bền vững và trách nhiệm đạo đức, có thể chỉ là sự dịch chuyển lệ thuộc, chứ chưa hẳn là giải thoát.

Phật học không phủ nhận nhu cầu an ninh hay phát triển, nhưng nhấn mạnh rằng mọi hành động thiếu tỉnh thức đều có thể gieo nhân cho bất ổn lâu dài.

Ngoại giao tỉnh thức: Từ lợi ích đến trách nhiệm

Hình minh họa tạo bởi AI

Một điểm đáng suy ngẫm là những tranh luận xoay quanh vấn đề nhân quyền trong quan hệ giữa Đức và các quốc gia vùng Vịnh.

Dưới góc nhìn Phật giáo, đây không chỉ là vấn đề chính trị, mà là vấn đề đạo đức của hành động tập thể. Ngoại giao tỉnh thức không có nghĩa là lý tưởng hóa hay đạo đức hóa cứng nhắc, mà là biết quán chiếu hệ quả dài hạn của mỗi quyết sách, quyết sách ấy nuôi dưỡng hay làm xói mòn phẩm giá con người? Góp phần vào hòa bình hay tích tụ thêm bất công tiềm ẩn?

Trong tinh thần từ bi và trí tuệ, Phật học gợi mở một cách tiếp cận khác: xây dựng quan hệ quốc tế không chỉ dựa trên lợi ích ngắn hạn, mà trên trách nhiệm liên đới đối với con người, môi trường và tương lai chung của nhân loại.

Tìm “lối thoát” hay học cách chung sống với bất định?

Nhan đề bài báo đặt ra hình ảnh “tìm kiếm lối thoát” giữa chính trị cường quốc? Có lẽ vấn đề không nằm ở việc tìm một lối thoát hoàn hảo, mà là học cách chung sống tỉnh thức với bất định.

Thế giới hôm nay không thiếu chiến lược, nhưng thiếu sự lắng nghe sâu sắc; không thiếu quyền lực, nhưng thiếu sự khiêm cung trước vô thường. Khi các quốc gia biết quán chiếu giới hạn của mình, giảm bớt tâm đối đầu, tăng trưởng hợp tác dựa trên hiểu biết và trách nhiệm, thì chính trị có thể trở thành một hình thức phụng sự đời sống, thay vì chỉ là cuộc chơi quyền lực để đạt được quyền lực.

Từ chuyến công du vùng Vịnh của Thủ tướng Đức, **Phật học** không đưa ra lời phán xét, mà gợi mở một câu hỏi lớn hơn cho thời đại:

Liệu nhân loại có đủ tỉnh thức để chuyển từ cạnh tranh sợ hãi sang hợp tác trong chính kiến, trước khi vô thường buộc chúng ta phải trả giá đắt hơn?

Khi các quốc gia mải miết tìm kiếm an ninh và lợi ích, liệu họ có đang vô tình tạo nên những hình thức lệ thuộc mới, tinh vi hơn nhưng cũng mong manh hơn?

Và trong một thế giới chập chùng duyên khởi, đâu là con đường để quyền lực được soi sáng bởi trí tuệ và lợi ích được dẫn dắt bởi trách nhiệm đối với con người và tương lai chung của nhân loại?

Tác giả: **Hoa Mạn**

Nội dung tham khảo: Bài viết *“Thủ tướng Đức thăm vùng Vịnh: Tìm kiếm lối thoát giữa 'chính trị cường quốc'?”.* Link: https://baoquocte.vn/thu-tuong-duc-tham-vung-vinh-tim-kiem-loi-thoat-giua-chinh-tri-cuong-quoc-355933.html